

Martin Heidegger

Što je
metafizika?

U Kraj filozofije i zadaća mišljenja, Naprijed, Zagreb, 1996., str. 101 - 116

Što je metafizika?

- ❖ Neće biti riječi o metafizici.
- ❖ Razmotrit će se jedno metafizičko pitanje.
- ❖ Time metafizika dobiva mogućnost da se sama predstavi.

Martin Heidegger

Razlaganje jednog metafizičkog pitanja

- ❖ Svako metafizičko pitanje uvijek obuhvaća cjelinu metafizičke problematike.
- ❖ Tko pita (pitalac) u pitanju je sam postavljen u pitanje.
- ❖ Metafizičko se pitanje postavlja u cjelini i iz bitnog položaja pitaoca.
- ❖ Zajednica istraživača - određena znanošću.

Martin Heidegger

Znanost

- ❖ Područja znanosti - široko razgranata.
- ❖ Način obrade (metode) - temeljito različit.
- ❖ Zajedništvo disciplina - samo tehničko: organizacija sveučilišta.
- ❖ Ipak, svaka se znanost odnosi prema biću.
- ❖ Ni jedno područje nema prednost pred drugim.
- ❖ Nijedan način obrade ne nadmašuje ostale.

Martin Kvaček

Odnos prema biću

- ❖ Prema biću se odnosimo i predznanstveno i izvanznanstveno.
- ❖ Znanstveno: dajemo pravu i posljednju riječ samoj stvari.
- ❖ Potčinjuemo se biću samom ne bi li se ono objavilo.
- ❖ Čovjek se bavi znanošću.
- ❖ To je provala jednog bića (čovjeka) u cjelinu bića.
- ❖ Tako biće dolazi do samoga sebe.

Martin Heidegger

Znanstvena egzistencija

- ❖ Svjetoodnos - stav - provala
- ❖ Svjetoodnos smjera na biće samo - i drugo ništa.
- ❖ Ono čim se stav rukovodi jest biće samo - i drugo ništa.
- ❖ Ono čim se istraživački razračun događa u provali jest biće samo - i drugo ništa.

Martin Heidegger

Ništa

- ❖ Kako stoji s tim Ništa?
- ❖ Način govora i drugo ništa?

Martin Kvaizl

Tek što nas brine ovo Ništa? Upravo znanost odbacuje i otklanja Ništa kao ono ništavno. Ali ako na taj način Ništa odbacujemo, ne prihvaćamo li ga tada upravo? Ali kako govoriti o prihvaćanju ako se prihvaća ništa? No, možda se ovo govorenje amo-tamo već ponovno kreće u praznom dvoboju riječima. Tome, naprotiv, mora znanost potvrditi svoju ozbiljnost i trijeznost, kako joj je jedino stalo do bića. Ništa - što ono može biti znanosti do tlapnja i groza? Ako je znanost u pravu, tada je sigurno samo jedno: znanost ne želi ništa znati o Ničemu. To je napokon strogo znanstveno shvaćanje Ničega. To znamo, ukoliko o njemu, o Ničemu, ništa ne želimo znati.

Znanost - Ništa

- ❖ Znanost ne želi ništa znati o Ničemu.
- ❖ Kada pokušava izreći svoju vlastitu bit, ona zove u pomoć Ništa.
- ❖ Polaže pravo na ono što odbacuje.
- ❖ Ušli smo u pitanje.
- ❖ Ono glasi:
- ❖ Kako stoji s Ničim?

Wissenschaft hat sich verflucht

Izradba pitanja

- ❖ Znanost odbacuje pitanje o Ničemu nadmoćnom ravnodušnošću kao ono čega nema.
- ❖ Što je Ništa?
- ❖ Pretpostavka u pitanju: Ništa kao neko biće.
- ❖ Pitanje sebi otimlje svoj predmet.
- ❖ Mišljenje je uvijek mišljenje nečega / o nečemu.
- ❖ Misliti Ništa = misliti protiv biti mišljenja.

Misliti Ništa = misliti protiv biti mišljenja

Logika i Ništa

- ❖ Smije li se dirati u vladavinu logike?
- ❖ Ništa je nijekanje cjelokupnosti bića.
- ❖ Ništa je naprosto nebiće.
- ❖ Nijekanje je specifična radnja razuma / logike.
- ❖ Je li nijekanje (nije / zanijekanost) više određenje pod koje potpada Ništa ili nijekanje postoji samo zato što postoji Ništa?
- ❖ Ništa je izvornije od “nije” i od nijekanja.

Friedrich Schlegel

Pitanje o Ničemu

- ❖ Ako se treba postaviti pitanje o Ničemu, onda ono najprije mora biti dano.
- ❖ Moramo moći susresti Ništa.
- ❖ Gdje tražiti Ništa?
- ❖ Moramo li prije traženja znati da jest ono što tražimo?
- ❖ Za Ništa znamo. Ono se uvuklo u naše svakodnevno amo-tamo govorenje.

Friedrich Nietzsche

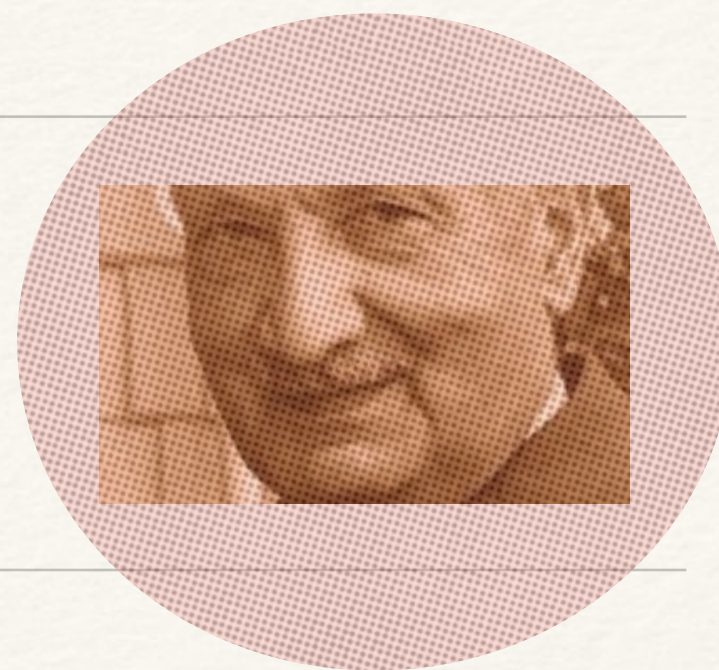
Ništa

- ❖ Ništa je potpuno nijekanje cjelokupnosti bića.
- ❖ Cjelokupnost bića mora biti unaprijed dana kako bi moglo pretrpjeti nijekanje.
- ❖ Možemo zamišljati ideju cjelokupnosti bića.
- ❖ Možemo ideju cjelokupnosti nijekati.
- ❖ Time dobivamo formalni pojam Ničega, ali ne Ništa samo.
- ❖ Ima li razlike između Ništa i zamišljenog ništa?
- ❖ Postoji li iskustvo Ničega?

Ništa je ništa

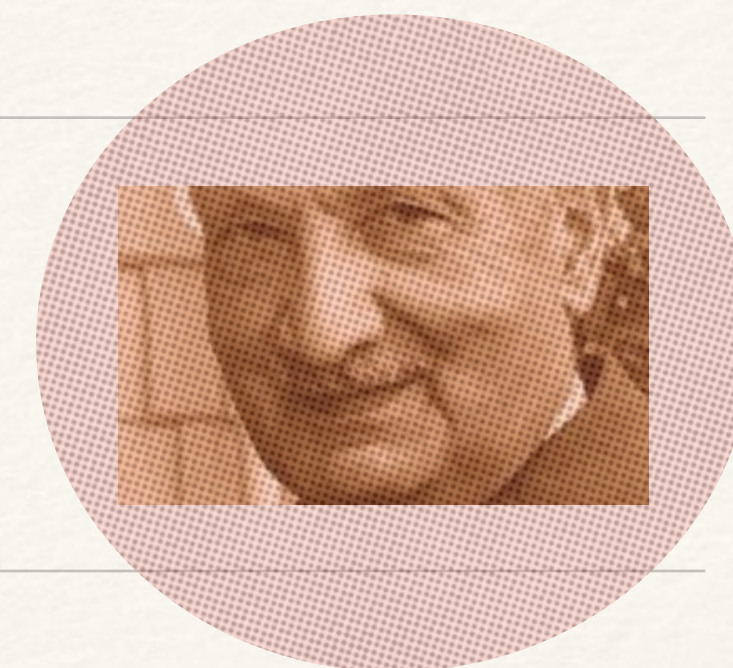
Cjelina bića - nalaženje usred bića u cjelini

- ❖ Cjelinu bića ne zahvaćamo nikada
- ❖ Nalazimo se usred nekako u cjelini otkrivenoga bića.
- ❖ Načelno je nemoguće zahvatiti biće u cjelini
- ❖ Bez prestanka smo usred bića u cjelini.
- ❖ U svakodnevicu se bavimo ovim ili onim bićem, izgubljeni smo u krugu ovog ili ovog bića.
- ❖ Ipak, uvijek smo u nekom jedinstvu cjeline.

Martin Heidegger

Iskustvo cjeline

- ❖ Dosada objavljuje biće u cjelini.
- ❖ Radost zbog prisutnog opstanka nekog voljenog čovjeka - objavljuje biće u cjelini.
- ❖ U događajima u kojima nam nekako jest - ugođeni smo u biću u cjelini.
- ❖ Ugođaji (čuvstva) su osnovni način našeg postojanja.
- ❖ Ugođaji nas dovode pred biće u cjelini i - prikrivaju Ništa.

Martin Heidegger

Ugođaj koji otkriva Ništa

- ❖ Događa li nam se ugođaj koji nam otkriva Ništa?
- ❖ Da, u rijetkom i temeljnom ugođaju tjeskobe.
- ❖ Tjeskoba nije strah.
- ❖ Strah nas je uvijek ovog ili onog bića koje nam prijeti u ovom ili onom pogledu.
- ❖ Strah od ... Strah za ... Strah nas dovodi u bezglavost ...

Martin Heidegger

Tjeskoba

- ❖ Tjeskoba nije zbrkanost. Njoj se svojstvena mirnoća
- ❖ Tjeskoba je također tjeskoba pred... ali ne pred ovim ili onim.
- ❖ Tjeskoba je uvijek i tjeskoba za ... ali ne za ovo ili ono.
- ❖ Neodređenost je bitna.
- ❖ U tjeskobi je nekome nelagodno. Ne možemo reći od čega mu je nelagodno. U cjelini mu je tako.
- ❖ Sve stvari i sami mi tonemo u ravnodušnost. Biće u cjelini uzmiče. To nas prepada.

Martin Kvačić

Tjeskoba otkriva Ništa.

Mi »lebdimo« u tjeskobi. Jasnije: tjeskoba nas pušta da lebdimo, jer dovodi biće u cjelini do izmicanja. Razlog je to da mi sami - ovi bićevni ljudi - usred bića sami sebi izmičemo. Stoga u temelju bića nije »tebi« ili »meni« nelagodno, već je »nekome« tako. Samo čisti opstanak u potresenosti ovog lebdenja, gdje se ni na što ne može osloniti, jeste jošte tu.

Tjeskoba nam oduzima riječ. Budući da biće u cjelini izmiče, a upravo Ništa nadire, šuti, suočeno s njime, svako »jeste« kazivanja. Što u nelagodi tjeskobe često praznu tišinu želimo prekinuti nekim govorom nasumce, samo je dokaz za prisustvo Ničega. Tjeskoba objavljuje Ništa, to čovjek potvrđuje neposredno nakon što se tjeskoba povukla. U jasnosti pogleda, koji nosi svježije sje-

ćanje, moramo reći: to od čega i za što smo se tjeskobili bijaše »zapravo« - ništa. Uistinu: Ništa sâmo - kao takvo - bijaše tu.

U temeljnom ugođaju tjeskobe polučili smo onu dogodu opstanka u kojoj se Ništa objavljuje i iz kojega se može zapitati.

Kako stoji s Ničim?

Odgovaranje pitanja

- ❖ Ništa se otkriva u tjeskobi.
- ❖ Ne otkriva se kao biće ili kao predmet.
- ❖ Tjeskobom ne zahvaćamo Ništa.
- ❖ Ništa se objavljuje u tjeskobi.
- ❖ U tjeskobi biće se u cjelini ruši.
- ❖ Ne biva poništeno da bi preostalo Ništa.

Ništa se otkriva u tjeskobi

Tjeskoba i Ništa

- ❖ U tjeskobi se ne događa poništenje bića u cjelini niti mi izvodimo nijekanje bića u cjelini.
- ❖ U tjeskobi se zbiva povlačenje pred ...
- ❖ Ništa ne privlači k sebi.
- ❖ Ništa odvraća od sebe.
- ❖ Ništa u tjeskobi spopada opstanak.
- ❖ Ništa ništi.

Ništa ništi.

Ništa - biće u cjelini

- ❖ Ništa biće koje u cjelini izmiče otkriva kao naprosto drukčije naspram - Ničemu.

Ništa biće koje u cjelini izmiče otkriva kao naprosto drukčije naspram - Ničemu.

U jasnoj noći Ničega tjeskobe pomalja se izvorna otvorenost bića kao takva: da biće jest - a ne Ništa. Ovo u govoru od nas pridodano »a ne Ništa« nije, međutim, nikakvo naknadno objašnjenje, već prethodno omogućenje objavljenosti bića uopće; bit izvorno ništećeg Ništa leži u tome: istom ono dovodi opstanak pred biće kao takvo.

Samo na temelju izvorne objavljenosti Ničega može čovjekov opstanak prići i doći do bića. Ukoliko se pak opstanak po svojoj biti odnosi spram biću koje nije i koje jest on sam, on već kao takav opstanak dolazi iz objavljenog Ništa.

Opstanak

- ❖ Opstanak = unesenost u Ništa.
- ❖ Unesenost u Ništa = prijelaz preko bića u cjelini = transcendencija = preduvjet odnosa spram biću = preduvjet odnosa spram samome sebi.
- ❖ Bez izvorne objavljenosti Ničega nema nikakve vlastitosti i slobode.

Friedrich Nietzsche

Ništa - Bitak

- ❖ Ništa nije predmet i nije biće uopće.
- ❖ Ništa se ne nadaje po sebi niti pored bića.
- ❖ Ništa je omogućenje objavljenosti bića kao takva.
- ❖ Ništa pripada izvornoj biti.

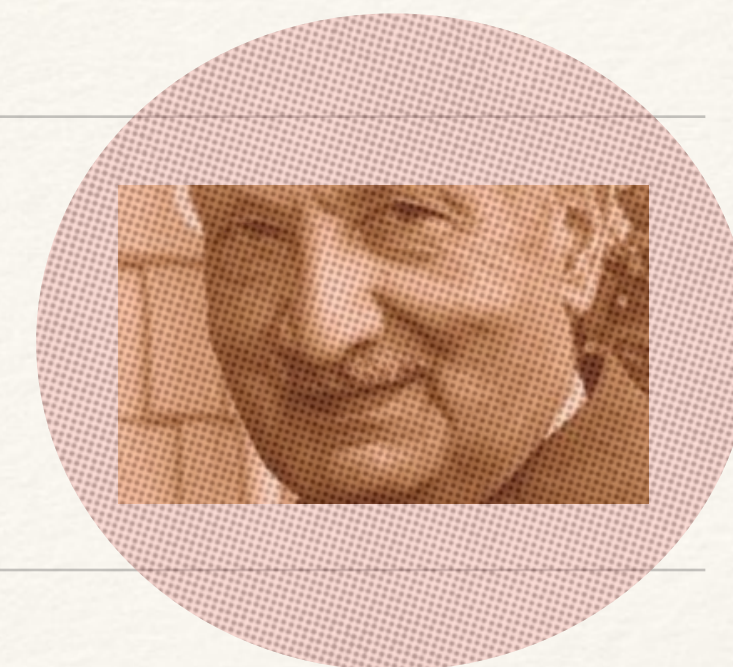
U Bitku bića događa se ništenje Ničega.

Friedrich Schlegel

Sada samo treba doći konačno do riječi dugo suzdržavana pomisao. Ako se opstanak može tek u svojoj unešenosti u Ništa odnositi prema biću, dakle, egzistirati, i ako se Ništa objavljuje izvorno samo u tjeskobi, ne moramo li mi onda stalno lebdjeti u toj tjeskobi da bismo uopće mogli egzistirati? A nismo li sami priznali kako je ova izvorna tjeskoba rijetka? I prije svega mi svi ipak egzistiramo i odnosimo se spram biću koje nismo i koje jesmo mi sami - bez ove tjeskobe. Nije li ona jedan proizvoljni pronalazak, a njoj pripisano Ništa pretjerivanje?

Ipak, što znači: ova tjeskoba događa se u rijetkim trenucima? Ništa drugo do: Ništa nam je prvotno i najčešće u svojoj izvornosti zaklonjeno. A čime? Time što smo se na određeni način potpuno izgubili u biću. Što se više u svom bavljenju obraćamo biću, utoliko se više otklanjamo od Ničega. To sigurnije utiskujemo se sami na javnu površinu opstanka.

Neznanje Ničega

- ❖ Ništa nas navraća na biće.
- ❖ Ništa ništi nenapadno.
- ❖ Mi o tom u svom svakodnevnom znanju ništa ne znamo.

Friedrich Schlegel

Ništa - tjeskoba

- ❖ Ništa je stalno tu i stalno je zamračeno.
- ❖ Otkriva ga tjeskoba.
- ❖ Ona je stalno tu. Spava.
- ❖ Može se probuditi svakoga trena. Povod može biti beznačajan.
- ❖ Naša konačnost nam ne dopušta da svojom voljom i odlukom dođemo pred Ništa.

Martin Heidegger

Ništa - metafizika

- ❖ *Meta ta fisika* - pitanje koje ide preko bića kao takva.
- ❖ Pitanje o Ničemu je prelaženje preko bića u cjelini.
- ❖ *Ex nihilo nihil fit* - Ni iz čega ne biva ništa.

Metaphisica quae supra

Promjene smisla *nihil*

- ❖ **Antika:** Ništa uzima u smislu nebića, neoblikovane stvari.
- ❖ **Kršćanska dogmatika:** niječe istinu *Ex nihilo nihil fit*.
- ❖ Ništa je odsutnost izvanbožjeg bića: *ex nihilo fit - ens creatum*.
- ❖ Ništa je protupojam istisnkokme biću: *summum ens - ens increatum - Deus*.
- ❖ Pitanja o bitku i o ničemu - izostaju.

Martin Heidegger

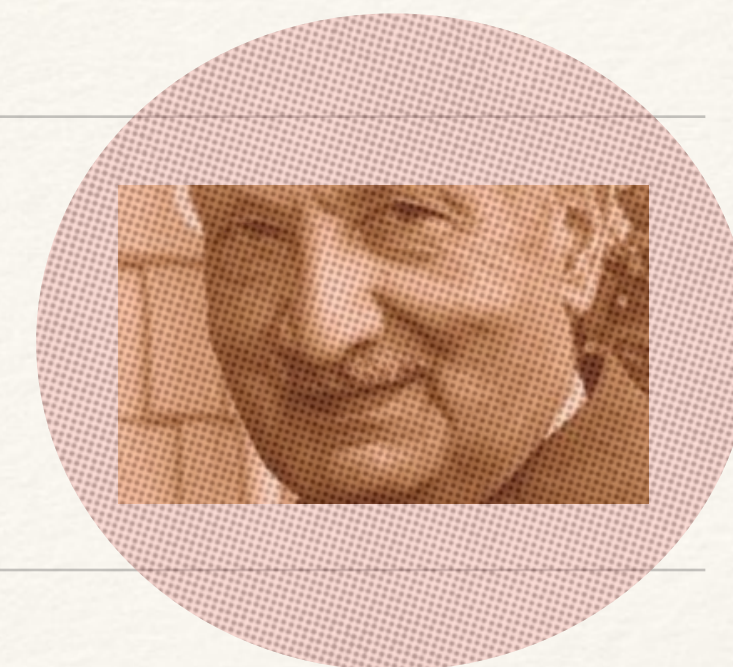
Bitak - Ništa

- ❖ **Hegel:** Čisti bitak i čisto ništa jesu dakle isto.
- ❖ Bitak i Ništa spadaju zajedno.
- ❖ Bitak je konačan i objavljuje se samo u transcencijiji u Ništa unesenoga opstanka.

Martin Heidegger

nihil - omne ens

- ❖ Stari stavak: *ex nihilo nihil fit* poprima drukčiji smisao:
- ❖ *ex nihilo omne ens qua ens fit.*
- ❖ Naš opstanak - znanost - može bići napraviti predmetom istraživanja - stoga jer je Ništa objavljeno.

Metin Kadir Yılmaz

Istraživačka egzistencija

- ❖ Budući da je u temelju opstanka objavljeno Ništa, može nas obuzeti čudnovatost bića.
- ❖ Ona poziva u začuđenost.
- ❖ Samo iz začuđenosti izranja: **“Zašto?”**
- ❖ Samo jer je pitanje *“zašto?”* moguće, možemo pitati o razlozima i obrazlagati.
- ❖ Samo jer to možemo, možemo egzistirati kao istraživači.

Martin Heidegger

Postavljenost pitatelja u pitanje

- ❖ Pitanje o Ničemu stavlja nas koji pitamo u pitanje.
- ❖ To je metafizičko pitanje.
- ❖ Metafizika pripada ljudskoj naravi.
- ❖ Metafizika je temeljno događanje u opstanu.

Friedrich Schlegel

Ukoliko čovjek egzistira događa se na određeni način filozofiranje. Filozofija - što je tako nazivamo - samo je stavljanje-u-pokret metafizike u kojoj ona dolazi k sebi i svojim naročitim zadaćama. Filozofija se, dakle, pokreće samo jednim osebujnim uskakanjem vlastite egzistencije u temeljnu mogućnost opstanka u cjelini. Za ovaj je uskok odlučno: jednom, podavanje prostora za biće u cjelini; zatim, odrješenje sama sebe u Ništa, tj. oslobođenje od kumira koje svatko ima, i kojima se običava odšuljati; napokon, izmahnuće ovog lebdenja, e da bi se ono mahom vraćalo temeljnom pitanju metafizike koje Ništa sâmo iznuđuje: Zašto je uopće biće, a ne radije Ništa?